

Minder blootstelling aan oplosmiddelen: een haalbare kaart!

Praktische tips voor uw bedrijf

Inleiding

Als schoenmaker adem je dagelijks gevaarlijke stoffen in. Denk maar aan de oplosmiddelen van lijmen en aan het stof dat vrijkomt bij het schuren. Oplosmiddelen zijn schadelijk voor het zenuwstelsel als je ze te lang en te veel inademt. Hierdoor kunnen klachten als slaapstoornissen, prikkelbaarheid en vergeetachtigheid ontstaan. Dit wordt ook wel 'schildersziekte' of 'OPS' genoemd.

Metten is weten

In 2005 heeft TNO Kwaliteit van Leven een grote blootstellingstudie uitgevoerd met de hulp van 26 schoenmakers die zelf hun blootstelling aan oplosmiddelen hebben gemeten. Uit bijna 500 metingen bleek dat sommige schoenmakers veel meer oplosmiddelen inademen dan collega's.

Verder bleek uit het onderzoek dat lijmtafels lang niet altijd effectief zijn om inademing van oplosmiddelen te voorkómen. Een reden hiervoor is dat de afzuiging van de schuurmachine sterker is dan de lijmafzuiging en daardoor de lijmdampen de verkeerde kant stromen. Of doordat de zolen niet op de lijmtafel, maar (30 cm) erboven ingesmeerd worden.

In 2006 heeft TNO daarom een tweede blootstellingstudie uitgevoerd. In deze interventiestudie is onderzocht of het mogelijk is om de blootstelling te verlagen met een aantal simpele maatregelen op de lijmtafel. Deze maatregelen bleken een succes: gemiddeld is de blootstelling in 2006 de helft lager dan in 2005! Bij een aantal bedrijven was de hoeveelheid oplosmiddel in de lucht zelfs 90% afgenomen!

Wil je zelf aan de slag gaan met het verlagen van je blootstelling aan oplosmiddelen? Lees dan de tips hieronder!

Dampvanger

De 'dampvanger' is de naam die TNO gebruikt voor een afscherming of omkasting van een lijmtafel met afzuiging. Het betreft hier op maat gemaakte aanpassingen op de bestaande lijmtafel. Op de foto zie je een voorbeeld uitgevoerd in plexiglas.

De onderzoeker van TNO heeft samen met de deelnemers bekeken wat de mogelijkheden waren voor een dampvanger. Hierbij hebben de ervaringen en wensen van de deelnemende schoenmakers een grote rol gespeeld, omdat die ermee moeten kunnen én willen werken! Veertien van de vijftien deelnemende schoenmakers hebben uiteindelijk gekozen om te werken met een dampvanger.

De dampvanger minimaliseert versturende luchtstromen waardoor lijmdampen minder makkelijk wegtrekken van de afzuiging. De lijmdampen blijven hierdoor op de lijmtafel en worden afgezogen voordat je ze kunt inademen.

Uit de resultaten van de studie zijn een aantal aandachtspunten naar voren gekomen. Om zoveel mogelijk profijt te hebben van de dampvanger is het belangrijk om te letten op de volgende punten:

- De dampvanger moet groot genoeg zijn om alle werkzaamheden met oplosmiddelen onder de kap uit te kunnen voeren. De opening aan de voorkant moet zo klein mogelijk zijn om het ontsnappen van lijmdampen tegen te gaan
- Laat de lijm drogen op een afgezogen en afgesloten plek; dit kan zowel de dampvanger als een afgesloten en afgezogen kast zijn
- Zorg dat er voldoende ruimte is tussen de schoenreparatie machines (met sterke recirculerende afzuiging) en de lijmwerkplek
- De afzuiging moet voldoende capaciteit hebben; laat deze daarom regelmatig door de leverancier controleren!
- Maak de roosters waarop gelijmd wordt het liefst elke dag schoon. Als de roosters vol zitten met lijmresten wordt er veel minder lucht afgezogen.
- Een installatie waarbij randafzuiging of een onder afgezogen rooster met achterafzuiging is gecombineerd verdient de voorkeur.
- De afzuiging werkt effectiever als er voor de opening van de dampvanger een klep gemonteerd is, waarmee de dampvanger kan worden afgesloten tijdens het drogen van de lijm. In het onderzoek is dit slechts eenmaal toegepast, maar met een zeer goed resultaat!
- Het is belangrijk dat er genoeg licht op het werk valt. Het kan nodig zijn om de verlichting aan te passen aan de nieuwe situatie met dampvanger.

De 'dampvanger' is een voor iedere lijmtafel specifieke aanpassing. Je kunt hiervoor terecht bij de leverancier van de lijmtafel of een installatiebureau. De Nederlandse leveranciers van lijmtafels zijn op de hoogte van de resultaten van het TNO onderzoek.

Airco

Bij het gebruik van een airco is voorzichtigheid geboden. Uit het onderzoek blijkt dat het openzetten van een raam of deur zorgt voor een lagere blootstelling aan oplosmiddelen. Om de airco goed te laten koelen is het juist nodig om ramen en deuren te sluiten.

Tijdens de interventiestudie is bij 2 bedrijven gemeten met de airco aan. Tijdens deze metingen was de blootstelling hoger dan tijdens metingen waarbij de airco niet aanstond. Het aanzetten van de airco in combinatie met het sluiten van ramen en deuren heeft waarschijnlijk gezorgd voor een onderdruk in de ruimte. De lijmafzuiging werkt bijna niet als er een onderdruk is, waardoor de blootstelling aan oplosmiddelen hoger was. Een mogelijke oplossing voor dit probleem is te zorgen voor een ventilatioerooster, zodat er toch verse lucht de ruimte binnenkomt.

Lijmpomp

Een lijmpomp kan de blootstelling aan oplosmiddelen verlagen doordat de hoeveelheid gebruikte lijm afneemt. De meningen over dit apparaatje lopen behoorlijk uiteen. Er zijn veel schoenmakers die er niet mee willen werken. Anderzijds zijn er ook schoenmakers die er erg enthousiast over zijn. Al geven deze wel aan dat het prima werkt voor de grote stukken maar dat voor de kleine oppervlaktes de kwast onmisbaar is.

Slim omgaan met je lijmafzuiging

Spreek de dampvanger en de lijmpomp je niet aan? Lees dan de praktische tips hieronder om op een bewuste manier met lijm om te gaan:

Zorg dat de afzuiging altijd aanstaat en goed functioneert.

- Volg de instructies voor wat betreft het gebruik en onderhoud van de lijmtafel en afzuiging.

Zorg dat je altijd dicht bij de afzuiging lijmt.

- Werk altijd op de lijmtafel, binnen het bereik van de afzuiging.

Zorg dat je de lijm niet onnodig verspreidt.

- Zet de lijmpot tijdens het lijmen vlak bij de afzuiging.
- Leg gebruikte kwasten ook bij de afzuiging.
- Zet de gelijmde stukken altijd op de lijmtafel of – indien aanwezig- in een afgezogen kast.
- Sluit de lijmpot na gebruik.

Zorg dat je de lijmplek opgeruimd en schoon houdt.

- Veel spullen op een lijmtafel –schoenen, voorraad lijmpotten en dergelijke – hinderen de afzuiging; houd de lijmtafel daarom opgeruimd.
- Probeer zorgvuldig te werken en zo weinig mogelijk lijm te morsen.
- Maak je werkplek in ieder geval aan het eind van de werkdag schoon.